

CONSULTA PÚBLICA PRÈVIA SOBRE L'AVANTPROJECTE DE LLEI CONTRA EL RACISME EN TOTES LES SEVES FORMES I EXPRESSIONS

Resum executiu

AUTORS:
Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme
Universitat de Girona

INTRODUCCIÓ

La Generalitat de Catalunya ha impulsat aquesta iniciativa amb l'objectiu d'identificar quina és la realitat de Catalunya en relació al racisme i amb la finalitat d'impulsar una política pública específica per erradicar el racisme en totes les seves dimensions i manifestacions. L'objectiu del present informe és prendre en especial consideració les formes estructurals, institucionals i socials del racisme, així com impulsar l'actualització i harmonització dels marcs normatius i institucionals existents de forma que es potenciï l'actuació coordinada per avançar cap a la justícia i la igualtat efectiva i real.

Aquest resum presenta els resultats d'aquest procés participatiu.

Sessió del procés participatiu, Girona, 2022

EL FENOMEN DEL RACISME EN EL CONTEXT CATALÀ	4
RACISME INSTITUCIONAL	4
LLEI D'ESTRANGERIA	6
ADMINISTRACIÓ PÚBLICA	7
COSSOS DE SEGURETAT	8
PARTICIPACIÓ POLÍTICA	9
EDUCACIÓ	10
TREBALL	12
HABITATGE	14
SALUT	15
RACISME SOCIAL, ACTITUDINAL I CONDUCTUAL	16
RACISME DISCURSIU	18
RACISME POLÍTIC	19
RACISME HISTÒRIC	21
PROPOSTES DE LES PERSONES PARTICIPANTS	22
RELACIÓ DE PROPOSTES	23
Llei d'estrangeria	23
Administració pública	23
Formació	24
Prestacions econòmiques	24
Àmbit jurídic	24
Àmbit educatiu	25
Universitat	26
Àmbit d'habitatge	27
Àmbit de la salut	27
Àmbit de l'ocupació i el mercat laboral	27
Àmbit de la llibertat religiosa	28
Seguretat	28
Memòria històrica	28
Àmbit de la infància i adolescència	29
Cultura, oci i lleure	29

EL FENOMEN DEL RACISME EN EL CONTEXT CATALÀ

La societat catalana, majoritàriament, no concep el racisme com a un fenomen estructural. El considera una expressió minoritària d'alguns sectors de la societat com l'extrema dreta o un fenomen que existeix a altres llocs del món, aliè a la realitat catalana. Aquesta invisibilització i negació del racisme com element estructural indica la poca consciència general sobre el fenomen i es constata la manca de debat sobre el racisme i els seus efectes en entorns que haurien de servir com a motor de reflexió i estimulació de debats públics. La manca de reconeixement del racisme com element estructural, sovint és substituïda per una retòrica de la igualtat que acaba tranquil·litant la societat en relació a les discriminacions que provoca. La retòrica de la igualtat consisteix en tota una sèrie de discursos que maximitzen les accions que tenen l'objectiu de la igualtat i a la vegada minimitza els efectes del racisme estructural. En aquest sentit i per corregir aquesta situació esdevé responsabilitat del govern i les administracions públiques generar les condicions materials favorables i necessàries perquè hi hagi un canvi de paradigma en relació al reconeixement del racisme com a fenomen estructural de la societat catalana

A Catalunya identifiquem quatre categories de perfils de persones que poden ser objecte d'algun tipus de racisme. Les persones gitanes, que formen part de la mateixa categoria administrativa que els nacionals espanyols però és un grup objecte de diferents tipus de discriminació estructural en termes de racisme. En segon lloc hi ha les persones migrades que han vingut de països d'arreu del món, aquestes poden estar en tres categories administratives diferenciades: amb nacionalitat espanyola, amb autorització de residència i treball i finalment persones sense autorització de residència. En tercer lloc hi ha els fills i filles de famílies migrades i que no han participat en el procés migratori. Afegim a aquest grup dos perfils similars: els fills i filles de famílies que s'anomenen "mixtes" i els infants adoptats de fora de Catalunya. I finalment, en quart lloc hi ha les persones converses a l'islam que, malgrat que siguin «autòctones», a mesura que sigui visible la seva «musulmanitat» (per exemple, les dones amb vel) poden viure situacions de racisme. El racisme afecta constantment les vides d'aquestes persones i la seva realitat acaba estant condicionada per diferents tipus de discriminació. El racisme crea realitats paral·leles, processos de socialització diferents, segregació en diferents àmbit, representa el motor de la fractura social i atempta contra la vida comuna. Cap societat que té la pretensió de crear una cultura pública comuna pot permetre's aquesta línia divisòria que genera el racisme.

RACISME INSTITUCIONAL

Parlem dels mecanismes a través dels quals les institucions generen i reproduïxen formes de desigualtat entre els membres d'una societat, sabent que darrere d'aquests mecanismes pot haver-hi treballadors públics que actuen amb una voluntat clarament discriminatòria, però que en molts casos pot ser que no identifiquem ningú que actui amb aquesta intenció. Ens permet dues qüestions molt importants:

-
1. Posar de relleu els efectes de les polítiques i les accions, i deixar de banda els debats sobre la intencionalitat. L'objectiu principal no és «trobar el culpable» descobrint si hi ha hagut alguna persona que tenia intenció de discriminar sinó que del que es tracta és de garantir que tothom sigui tractat d'una manera adequada, professional i lliure de qualsevol forma de discriminació.
 2. Ser exigents amb les institucions. El fet que hi hagi reconeixement de racisme institucional col·loca les institucions com a objecte d'exigència que les institucions han de ser lliures de racisme i que han d'impulsar polítiques i instruments per erradicar el racisme en la societat.

“La derogació de la llei d'estrangeria és fonamental per tenir una societat lliure de racisme estructural. L'accés a drets està vinculat a aquesta llei i invisibilitza moltes persones que no tenen una situació regular. És un sistema molt elaborat perquè les persones no tinguin accés a drets”

LLEI D'ESTRANGERIA

La Llei d'estrangeria ha estat objecte de comentaris i valoracions diverses en moltes de les sessions de consulta. En alguns casos per a denunciar fins a quin punt i de quina manera degrada la vida de les persones que són objecte d'aquesta llei, tant de les que es troben en una situació irregular com de les que es troben en una situació administrativa regularitzada. En altres casos la Llei d'estrangeria ha estat objecte de discussió quan s'han valorat les possibilitats i les limitacions que ja d'entrada pot tenir una llei catalana contra el racisme. En algunes sessions aquesta mirada a la Llei ha estat font de pessimisme però també ha servit per a reivindicar un paper actiu per part del Govern de Catalunya a l'hora d'explorar totes les esclotxes de la Llei d'estrangeria, que permetin esquivar algunes de les seves limitacions i eliminar els obstacles afegits a la Llei.

Detecció dels problemes descrits

1. Principal instrument de l'Estat per a l'establiment de la desigualtat de drets entre nacionals i estrangers.
2. Sotmet moltes persones a condicions i entrebancs que fan que la seva vida al nostre país quedi completament marcada pels límits i les amenaces que emanen de la Llei.
3. Criminalització i vulneració de drets dels qui la Llei situa en situacions d'irregularitat.
4. Vulneració de drets que es veu agreujada en funció de variables com el gènere, el nivell socioeconòmic entre d'altres.
5. Burocratització de la vida.
6. Generadora de precarietat i explotació.
7. Els CIEs com espais paradigmàtics de violència institucional.
8. Utilitarisme i economicisme de la «gestió» de les persones migrades.
9. La lògica de la Llei impregna altres normatives i institucions.
10. La Llei d'estrangeria com a principal obstacle en la lluita contra el racisme per a les persones migrades.
11. Necessitat d'exploració de totes les vies per a mitigar els efectes i corregir els desplegaments normatius i tècnics de la Llei d'estrangeria.

“Sóc una refugiada i em tracten com un número, (...) com animals”

ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

L'administració és l'encarregada de vetllar pels seus ciutadans, especialment quan fem referència a l'exercici dels seus drets més bàsics, i que l'exercici d'aquests drets es faci en condicions equitatives i d'igualtat és un element clau en qualsevol política antiracista. Hem de veure, doncs, en quina mesura les administracions públiques treballen en aquesta línia, quins són els obstacles que s'interposen en aquesta feina i què pot fer la llei per promoure-la i facilitar-la. Malauradament, per les condicions d'estrangeria d'algunes de les persones afectades pel racisme (i el que la llei d'estrangeria genera en termes de burocràcia, terminis i casuística legal, laboral entre d'altres); també pel que comporta el mateix procés d'incorporació a un nou context social (vulnerabilitat, necessitat de suport, orientació, etc.); i per les condicions de precarietat en què es troba una part significativa de la població que habitualment és objecte de racisme. Un nombre important d'aquestes persones són usuàries tant dels Serveis Socials, com de serveis creats ad hoc (de mediació, de ciutadania, d'integració) a més de la resta de serveis que l'administració adreça al conjunt de la població (oficines d'informació a la ciutadania, registre civil, oficines d'habitatge, etc.).

Així, té sentit que ens demanem: ¿Quin és el tracte que reben les persones que pertanyen a col·lectius habitualment víctimes del racisme? ¿En quina mesura les administracions públiques són agents de racisme institucional o aconsegueixen superar-lo? ¿Les institucions i els seus professionals juguen un paper actiu en la superació del racisme o contribueixen a la seva reproducció? ¿Hi ha un mandat clar en aquest sentit? I també: ¿Com viuen els professionals les contradiccions i les dificultats que genera el fet de treballar des de les institucions, en un marc institucional racista (Llei d'estrangeria) i (potser) amb l'encàrrec o amb la voluntat de superar aquest marc? ¿I com ho viuen els professionals afectats pel racisme?

Les queixes i dificultats expressades i identificades per les persones afectades pel racisme i pels professionals que tenen una mirada antiracista en aquest procés participatiu han sigut: les següents.

Detecció dels problemes descrits

1. Queixes de maltractament i discriminació practicada des de les administracions públiques i els seus professionals.
2. Les queixes fan referència a un ventall molt ample d'àmbits i serveis.
3. L'accés i tracte als programes de formació i inserció laboral.
4. La llengua com a obstacle i el dret a traducció.
5. Abusos econòmics entorn a tràmits administratius.
6. Les dificultats d'empadronament, un dels punts més foscos.
7. Els problemes amb l'accés a empadronament afecten a l'exercici d'altres drets.
8. Queixes per la manca de coordinació dels diferents serveis.

-
9. La relació amb la resta de l'administració, dels tècnics que treballen amb les persones immigrades.
 10. Manca de reconeixement i discriminació (més enllà d'estrangeria).
 11. Inacció institucional / dels i les professionals davant les diferents formes de discriminació. El racisme continua essent tabú.
 12. Manca de perspectiva antiracista.

“Sempre que hi ha control policial em paren. L'actitud de la policia és de racisme descarat (...), d'un abús de poder”

COSSOS DE SEGURETAT

Fa temps que es plantegen queixes entorn a les actuacions dels cossos policials i altres serveis de seguretat en relació a la població estrangera i altres minories afectades pel racisme. Tot i que en comparació amb altres temàtiques, les referències no han estat especialment abundants, sabem que les investigacions amb persones migrades evidencien l'existència d'un malestar força estès respecte als cossos policials. De la mateixa manera, la crítica al protocols contra els processos de radicalització islamista també ha estat residual, malgrat el malestar que hi ha envers aquest protocol, entre l'activisme antiracista i entre les entitats islàmiques que es senten víctimes d'un seguiment policial no sempre ben fonamentat.

Detecció dels problemes descrits

1. Existència d'un biaix racista de moltes actuacions policials.
2. Les identificacions pel perfil ètnic.
3. Col·laboració de les Polícies Municipals i els Mossos d'Esquadra en qüestions d'estrangeria (que no tenen assignades) amb la Policia Nacional Espanyola.
4. Inacció davant d'aquestes denúncies de maltractament i d'actuacions injustificades i irregulars.
5. Les persones musulmanes es senten objecte d'una especial sospita i persecució.
6. Discriminació, abús i maltractament en els cossos de seguretat privada

“En el meu poble, una de cada tres persones no pot votar a les eleccions municipals. Quina legitimitat té el govern local en aquest cas?”

PARTICIPACIÓ POLÍTICA

Un dels elements més importants de les societats que estan en processos de democratització és garantir la participació política -formal i informal- a totes les persones membres. El dret de poder prendre decisions en processos públics, eleccions municipals, parlamentàries i presidencials forma part de l'essència de la democràcia i és un instrument necessari de les persones a l'hora d'expressar les seves decisions en clau política comuna. Des d'aquesta perspectiva, el dret al sufragi universal, actiu i passiu, esdevé una condició necessària per la comunitat política. A més, el fet de negar aquest dret, és una vulneració d'un dels drets més importants i una objecció forta a la democràcia. Limitar l'exercici ple d'aquest dret a tenir la nacionalitat espanyola o fragmentar-lo (eleccions municipals, autonòmiques i estatals) tenint en compte les persones comunitàries (UE) o acords bilaterals de reciprocitat és una negació d'aquest dret a la majoria de la població migrada i part dels seus descendents.

A Catalunya avui hi ha centenars de milers de persones que no tenen aquest dret. Aquesta anomalia provocada per la legislació espanyola fa que la població d'origen migrat no tingui els mateixos drets que la població catalana amb nacionalitat espanyola. Cal assenyalar que aquesta població té tots els deures de la població en general, és a dir: els mateixos deures però no els mateixos drets. Aquesta situació paradoxal genera un sentiment de discriminació que viuen les persones migrades i els seu descendents.

Detecció dels problemes descrits

1. Fraud democràtic a nivell municipal.
2. Obstaculitza la creació de comunitat política.
3. Igualtat en deures i discriminació en drets.

-
4. Poc reconeixement: a nivell català no és visible una política de reconeixement d'aquesta situació.
 5. Limitacions del dret a vot condicionat a la nacionalitat i a convenis entre estats.

“Es pensen (les escoles) que no treballem, que som ganduls. A la nostra associació anem per les escoles i expliquem la història del poble gitano. És important que als llibres d'història s'expliqui tot això. (...) perquè així des de petits ja se'ls treu el racisme”

EDUCACIÓ

Malgrat els canvis que es produeixen a la nostra societat i la sensació de crisi contínua que s'experimenta, l'educació, en el sentit ampli del terme, continua essent projectada com un dels elements fonamentals a l'hora de crear una societat amb valors, justa i igualitària. El pes més gran d'aquesta projecció recau sobre el sistema educatiu. El model educatiu català està influenciat per diferents elements, alguns són determinants a l'hora de voler aconseguir els objectius d'una societat amb valors, justa i igualitària. Un d'aquests elements és la segregació escolar que representa una objecció forta als objectius esmentats. La segregació escolar és un aspecte negatiu estructural que afecta el sistema educatiu i planteja un repte per la igualtat d'oportunitats dels infants de Catalunya. Aquesta segregació en gran part és motivada per qüestions socioeconòmiques. Però amb l'arribada de persones de països de renda baixa, a la variable socio-econòmica cal afegir-hi la variable de la segregació per raó d'origen, és a dir, la intervenció del racisme.

Però les discriminacions que pateixen els infants d'origen immigrant o de famílies migrades van més enllà de la segregació escolar. Dins dels centres també es produeixen dinàmiques de discriminació que fan que l'escola, l'institut i els espais de formació esdevinguin espais de vulneració de drets d'aquests infants i joves i dels seus familiars. Les discriminacions que es poden donar en l'àmbit educatiu són múltiples i en diferents nivells i estan vinculades a qüestions estructurals com la segregació escolar i el currículum, passant per la concepció esbiaixada dels professionals de la realitat social i cultural del fet migratori fins a qüestions de tipus de relació dels professionals amb les famílies d'origen migrat.

A més, el paper que pot jugar la Universitat en la formació dels professionals, la seva presa de consciència davant del racisme i la seva capacitat per adoptar mesures per fer-hi front des del seu àmbit d'expertesa i treball, fa que puguem considerar que el treball que es pugui fer des de les universitats ha de tenir un caràcter estratègic. Ara bé, per a que les universitats puguin jugar aquest paper, primer hauran de corregir deficiències denunciats i procedir a una revisió profunda del seu funcionament des d'una perspectiva antiracista. Si no es fa, enlloc de ser un agent clau en la superació de les discriminacions racistes, seguirà essent (com molts denuncien que ara és) garantia de la seva reproducció.

Detecció dels problemes descrits

1. Segregació escolar motivada pel racisme.
2. Racisme en el currículum educatiu.
3. Folklorització /reduccionisme /certa inferiorització a les realitats d'origen.
4. Relació escola família migrada: acusació i menyspreu.
5. L'abandonament escolar prematur per part de fills i filles de famílies migrades i persones "gitanes": motius.
6. L'impacte de les dinàmiques de racisme sobre els infants de famílies migrades i "gitanes".
7. La negació del racisme en l'àmbit educatiu.
8. La presència del racisme a la universitat.
9. L'abordatge del racisme és absent o residual en la majoria de plans d'estudis.
10. Els currículums universitaris segueixen estant marcats per una perspectiva eurocèntrica que ni reconeix ni valora les aportacions d'altres tradicions culturals, ni les realitats socioculturals de les poblacions històricament minoritzades.
11. No es reconeix la presència del racisme en el context mateix de la Universitat.
12. Absència d'una línia de treball antiracista que permeti reconèixer i reaccionar davant les formes de racisme presents en la Universitat i en els àmbits de treball propis dels professionals que es formen en la Universitat.

“És el lloc (laboral) on la gent adquireix poder adquisitiu per poder tenir millor qualitat de vida. Als currículums, quan veuen (les empreses) noms estrangers, directament ho descarten. Tenen por que no siguin bons treballadors”

TREBALL

El treball és una de les millors eines per aconseguir una societat justa, igualitària i cohesionada. Si una societat ofereix llocs de treball de qualitat significa que aquesta societat ha assolit, d'una manera significativa, un dels objectius més importants: la vida digna pels ciutadans i ciutadanes. En contextos de desigualtats i crisis econòmiques acumulades, el treball esdevé encara més necessari per la vida digna. De fet, aquest element és un dels motius motor que mou les persones a marxar del seu país en busca d'una vida digna. Les persones migrades han marxat del seu país, en gran part, per motius econòmics i per tant el treball és una de les vies que possibiliten l'assoliment dels objectius pels quals les persones migren. A més, és un element fonamental per la incorporació amb garanties a la nova societat. Però en la societat-laboral hi ha un distribució desigual dels llocs de treball i discriminació d'accés a aquests llocs. Les persones gitanes, les migrades, els joves fills i filles de famílies migrades i les dones es veuen afectades per una dinàmica d'ubicació i distribució discriminatòria que fa que tant el destí laboral com les condicions siguin desfavorables, discriminatories i racistes. Més enllà de l'ordenació de la part de control i inspecció de les vulneracions en l'àmbit laboral, l'administració pública és la que ha de garantir, a través d'aquests mecanismes, el bon funcionament del mercat laboral.

Si analitzem les taxes d'activitat, ocupació i atur per sexe i grups d'edat veurem dinàmiques molt clares de discriminació de gènere i dificultat d'accés al mercat laboral de joves manifestades en l'atur juvenil, per exemple. Però si analitzem aquestes dades introduint l'element d'origen, nacionalitat o pertànyer a un grup discriminat, com el de persones gitanes per exemple, veurem una radiografia molt clara de dinàmiques de distribució que ubica tot un sector de la població en uns sectors determinats. Coincideix que aquests sectors són els més precaris i de condicions laborals dures. S'ha afegit a aquesta segregació laboral la poca capacitat de control i inspecció de l'administració pública per garantir condicions laborals dignes. A part d'aquesta situació hi ha elements discriminatoris (per raó de creença religiosa, origen, color de pell, pertànyer a un grup determinat) que impossibiliten l'accés de persones a determinats llocs de treball malgrat tenir les competències i els requisits necessaris.

Detecció dels problemes descrits

1. Segregació laboral
2. Llocs de treball en condicions de precarietat absoluta.
3. Discriminació per accedir a llocs de treball.

“ Hi ha altres formes de racisme. (...) Fa dos mesos em van dir que hi ha propietaris que no llogaven l'immoble a gent negra, l'agent immobiliari em diu: és el que em diu el propietari, l'habitatge no és meu”

HABITATGE

Ja fa anys que l'accés a l'habitatge ha esdevingut un dels problemes més greus de la societat catalana. La possibilitat d'accedir a un habitatge digne té a veure, d'una manera directa amb les condicions materials de les persones. La manca de polítiques d'habitatge que puguin oferir habitatge social a les persones que ho necessiten, les dificultats com la inestabilitat laboral i els sous baixos conjuntament amb els alts preus del lloguer o compra generen la impossibilitat d'accedir-hi. És més que evident que aquesta situació desencadena altres problemàtiques com el benestar familiar, la salut, l'emancipació dels joves, entre d'altres. Aquesta realitat colpeja, sobretot, les persones amb rendes baixes o situació d'atur.

Però l'accés a l'habitatge té un altre problema afegit que cada vegada és més visible: el racisme. A moltes persones se les nega l'accés al lloguer per motius racistes. Existeixen immobiliàries i API's que apliquen criteris racistes a la seva pràctica professional. També hi ha propietaris que neguen el lloguer a persones per motius racistes. L'impacte d'aquesta discriminació és gran i afegeix una altra dificultat, a vegades insuperable, en l'accés a l'habitatge.

Detecció dels problemes descrits

1. Concepció negativa sobre els immigrants, els seus descendents i la població "gitana".
2. Negació a l'accés a l'habitatge, malgrat tenir tots els requisits per accedir al lloguer
3. Abús i condicions discriminatòries per l'accés a l'habitatge
4. Les condicions precàries dels habitatges oferts a persones afectades pel racisme
5. Segregació habitacional, guetització per motius racials i socioeconòmics.

“Els serveis de salut mental son molt limitats. Tots els joves tenen estrès posttraumàtic. Brots i ansietat (...). En l'acollida no hi ha atenció de salut mental”

SALUT

Dins de l'àmbit de la salut podem identificar vulneracions de drets que podem agrupar en quatre grans àmbits: les dificultats d'accés al sistema sanitari; les relacions interpersonals que s'estableixen entre els usuaris del sistema i els seus professionals; alguns protocols que s'han establert per a atendre persones que pertanyen col·lectius que tendeixen a ser víctimes de racisme i discriminació; i, finalment, els tractaments, la mateixa atenció mèdica i /o de cures que reben aquestes persones. A aquests quatre espais n'hi afegirem dos més que, tot i no haver estat objecte de debat, resulta necessari introduir per tal de corregir els biaixos i vulneracions de drets identificades en els altres àmbits. Ens referim a l'establiment d'una línia de treball antiracista que permeti identificar i reaccionar davant de formes de racisme que es desenvolupen en els contextos sanitaris i desenvolupar un treball intern per a corregir biaixos dels propis professionals i sistema i a la introducció de la perspectiva antiracista en la formació dels professionals que treballen en aquest àmbit.

Quan parlem de «l'àmbit de la salut» ho fem pensant en totes les «intervencions professionals» i en un àmbit d'exercici professional que abasta des de l'atenció primària, l'hospitalària, els centres d'atenció sociosanitària, l'atenció a la salut mental i la salut comunitària i que és exercit per metges, personal d'infermeria, psicòlegs, treballadors i treballadores socials, entre altres.

Detecció dels problemes descrits

1. Reconeixement legal del dret a que la persona sigui atesa.
2. Limitació dels recursos als quals tenen accés algunes d'aquestes persones.
3. Accés a la informació de quins són els drets i recursos que la persona té a l'abast.
4. Facilitació de recursos /serveis per garantir la comunicació amb els professionals.
5. Prejudicis, estereotips i actituds dels professionals cap a determinats usuaris.
6. Tractament i cures que reben els usuaris.

“S’ha de desmitificar tot el que hi ha al voltant de la migració. Aquí a Espanya la migració es veu com un problema, però totes les persones que hem

**vingut estem aportant a la
construcció del país". (...) Les
persones es pensen que no
tenim formació, com si als
països d'origen la gent no es
formés de la mateixa manera
que la gent de l'estat
espanyol"**

RACISME SOCIAL, ACTITUDINAL I CONDUCTUAL

El racisme té diferents formes i llenguatges, una de les formes necessàries del racisme és el que es pot anomenar racisme social. Aquest tipus de racisme té a veure amb les actituds i les conductes dels individus de la societat. Aquestes poden ser no només individuals sinó també col·lectives. La dinàmica es construeix sobre dos elements bàsics. Per una banda l'imaginari col·lectiu que pauta i ordena les actituds, els hi dona els ingredients necessaris perquè siguin lectura legitimadora del present. No cal que sigui ni comprovat empíricament ni racional. Per altra banda el racisme social està connectat amb el racisme institucional, és el seu legitimador i a la vegada el seu camp d'implantació. El racisme social s'exerceix sobre aquelles persones que són víctimes del racisme institucional. Per tant la relació és dialèctica entre les dues formes de racisme i les persones afectades es troben assenyalades socialment i institucionalment. D'aquesta manera el racisme esdevé un marc cultural que condiciona el comportament de tota la societat i tots els seus mecanismes. Però sovint les societats no es reconeixen com a racistes, és a dir que hi ha una negació del racisme com a element estructural i quan es produeix el reconeixement es dona d'una manera parcial i sovint té forma de retòrica de la igualtat, és a dir discursos que apelen a la igualtat sense posar els ingredients perquè es doni.

És habitual que des de les posicions polítiques més conservadores s'identifiqui el «racisme social» com l'expressió més clara i evident de racisme. I que restringeixin l'acció antiracista cap aquesta forma de racisme. El racisme social és aquell que es desenvolupa en les interaccions humanes, entre persones que poden tenir prejudicis, aversions i intoleràncies diverses cap a unes persones o col·lectius o altres. És el racisme de les actituds, dels comentaris, dels rumors, l'evitació del contacte, però també per pràctiques de discriminació més o menys esteses entre la població i que poden arribar a ser

dramàtiques. I el racisme social pot ser generalitzat i difús o pot ser militant, radical i organitzat. Però d'una manera o altra, darrere del racisme social sempre hi ha un actor ben definit, algú que és racista i que projecta les seves actituds o actua o es mobilitza contra una víctima racialitzada.

Les actituds racistes són variades. Poden ser actes tipificats com a racisme i per tant podrien ser rebutjades per part de la societat. Ens referim per exemple a les agressions racistes de l'extrema dreta i neonazis. Però n'hi ha d'altres que hi hauria molta dificultat per identificar-les i reconèixer-les com a actitud racista. Hi ha formes de racisme social que formen part de l'actitud normalitzada i acceptada socialment. Per visibilitzar-les i tipificar-les com a actes racistes s'han de generar una consciència antiracista que pugui identificar els elements de racisme en l'actitud i comportament social dels individus i crear instruments i canals efectius de denúncia.

Els actes racistes són agressió i violència i tenen un impacte important sobre les vides de les persones que en són objecte. Una societat justa és aquella que és conscient dels elements discriminatoris arrelats en la pràctica social i aquesta consciència és la llavor per crear mecanismes que restin potència a aquestes formes discriminatòries reduint d'aquesta manera l'impacte negatiu. Arribar a la tolerància zero davant les actituds i actes racistes seria un objectiu a assolir perquè no hi hagi víctimes de racisme. L'impacte negatiu del racisme social i actitudinal no només és en termes de relació, sinó també en termes d'accedir a drets i serveis. Quan es parla del racisme social com una forma cultural de concebre l'«altre» significa que això està incorporat a tota persona. Per tant, aquest racisme impregna els membres de la societat com a individus i influeix en les seves decisions quan estan exercint alguna funció pública i/o privada. El racisme social estén la discriminació per raó d'origen, color de pell, pertànyer a un grup determinat o per creença religiosa a totes les capes de la societat.

Detecció dels problemes descrits

1. L'imaginari col·lectiu com a base de les actituds racistes.
2. El racisme social en forma de superioritat cultural.
3. La traducció del racisme social en impediments d'accés a l'habitatge, el treball, a l'oci, etcètera.

“El racisme institucional i el racisme discursiu dels mitjans comunicació i polítics generen discriminació. (...) Per

exemple, que noies que porten xador tinguin problemes per accedir al món laboral (...) o se les obligui a mostrar una actitud de laïcisme”

RACISME DISCURSIU

Les expressions de racisme discursiu persisteixen i s'ha fet palesa la ineficàcia d'algunes de les estratègies proposades. Alguns autors qüestionen l'efectivitat de les estratègies antirumors mentre que altres alerten que la legislació contra els delictes d'odi es pot estar aplicant més per a protegir els agressors o les institucions que no pas les persones i col·lectius que són víctimes del racisme. Més enllà d'això, algunes persones i col·lectius plantegen si la qüestió de fons és «el discurs» o si el més rellevant són les idees subjacents. Aquesta no és una qüestió menor: el problema és l'expressió de determinades idees o el problema rau en la mirada, en l'aproximació que tenim cap a determinats fenòmens, persones i col·lectius. Si és la segona qüestió la feina a fer és la revisió dels principis que sostenen el nacionalisme d'Estat, treballar contra el fonamentalisme cultural o contra el racisme científic. I tot això va molt més enllà del racisme discursiu, els insults i els delictes d'odi. Quan aquests discursos esdevenen atacs cap a determinades persones o col·lectius i són utilitzats intencionadament amb finalitats de manipulació política, o són reproduïts per la premsa o en les xarxes socials, aleshores sí que ha de ser possible establir límits i perseguir-ne els excessos.

Quan qui et discrimina és l'Estat, quan algú es sent víctima de les institucions (del sistema educatiu, dels cossos policials, entre altres) o quan el problema és que a algú se li nega l'accés a l'habitatge o al treball, els discursos acaben essent una preocupació menor. Les víctimes del racisme fins i tot poden arribar a pensar que la identificació dels discursos d'odi i els rumors com una de les principals formes de racisme son una forma d'ocultar que les principals fonts de discriminació racista són unes altres (el racisme institucional i el tractament que l'Estat dona a la immigració i a la població del Sud Global).

Detecció dels problemes descrits

1. Els discursos racistes com a font de preocupació.
2. Discursos racistes contra una religió i les persones que hi estan vinculades.
3. Discursos polítics racistes i dels representants de les institucions.
4. Discursos racistes sobre grups que estan en la diana del racisme.

-
5. La presència i la representació de les persones afectades pel racisme en els mitjans de comunicació.
 6. Els rumors i la manera d'afrontar-los.
 7. Les expressions de racisme en les xarxes socials.

“Els partits racistes aprofiten el malestar i el fan servir contra nosaltres. No hem vist que el govern estigui defensant al més feble, que som nosaltres. (...) Els governs han dactuar per evitar que ells tinguin votants. Si no, tindran èxit i llavors serà molt tard”

RACISME POLÍTIC

Normalment s'identifica el racisme polític amb les opcions ideològiques i polítiques de l'extrema dreta. Són posicions clarament identificables en clau racista perquè el seu discurs i la seva proposta política està vertebrada, en part, al voltant d'idees contra la immigració considerant-la una amenaça en el doble sentit: amenaça al benestar dels nacionals i amenaça als trets culturals i valors. L'antiimmigració de l'extrema dreta ha evolucionat cap a posicions de racisme polític donant-li força a la idea de la incompatibilitat de valors i formes culturals diferents a la de la pròpia cultura i per tant esdevé necessari defensar Europa d'aquesta invasió i protegir-la, una missió de necessitat històrica segons el pensament de l'extrema dreta. En alguns contextos europeus l'extrema dreta en la seva recerca de l'hegemonia ha pogut aconseguir la imatge amable d'un partit democràtic i per tant ha pogut aprofitar al màxim aquest sentiment d'amenaça en el sentit de potenciar-lo i recollir els seus beneficis electorals. L'extrema dreta fins ara ha utilitzat

l'amença cultural de la immigració però en el context de crisi econòmica també ha començat a construir el discurs de l'amença de la immigració en termes econòmics.

Aquestes dues idees de l'amença (material i cultural) són dues idees arrelades en el continuum de la societat d'una manera gradual. És a dir depenent de la classe social i cultural aquesta doble amenaça té una concepció-lectura o una altra. Justament aquesta presència latent, depenent de quines capes de la societat, és la que intenta explotar l'extrema dreta. Però la competició per l'electorat fa que aquests discursos de racisme polític siguin presents explícitament o implícitament en formacions polítiques que no són de l'extrema dreta. La interacció de la qüestió de la immigració amb qüestions econòmiques o culturals en termes d'amença afavoreix les opcions polítiques que l'utilitzen perquè el substrat d'aquest sentiment d'amença existeix, de diferents formes, en la societat. És evident que hi ha diferències considerables entre l'extrema dreta i les altres opcions polítiques a l'hora d'instrumentalitzar la immigració, però per una banda hi ha casos que les diferències són quasi bé inexistent i per altra banda, el discurs de l'extrema dreta exerceix el rol de rosegador de discursos d'altres partits cap a l'extrema dreta.

El racisme polític no només és un discurs, sinó també polítiques concretes que es porten a terme a través de programes electorals i compromisos polítics. Això significa que s'han d'analitzar les polítiques del govern en clau antiracista per veure el grau de presència del racisme polític en els partits que governen. El racisme polític té en la diana, en primer ordre, la immigració i l'instrumentalitza d'acord amb els seus interessos. Per una banda l'extrema dreta exploten els prejudicis i estereotips arrelats a la societat. Associen la immigració a la inseguretat quotidiana, a la delinqüència, al terrorisme i a l'amença a la identitat nacional. I per l'altra, formacions polítiques que ideològicament es distancien de l'extrema dreta però exerceixen amb un llenguatge diferent la instrumentalització de la immigració generant discursos de retòrica de la igualtat i la diversitat, folkloritzant la immigració i generant un sensació d'obertura a la immigració però la pràctica política és en la direcció contrària.

Detecció dels problemes descrits

1. L'auge de l'extrema dreta, una amenaça real.
2. La presència del racisme polític en formacions polítiques que no són de l'extrema dreta.

“ La història pesa en tema de racisme (...). Els blancs diuen que pateixen quan arriben tots els migrants però nosaltres som els impostos del colonialisme... Nosaltres som els impostos que ells no van pagar en colonitzar-nos”

RACISME HISTÒRIC

Amb el concepte de racisme històric fem referència a totes les formes i expressions de racisme que s'han produït en el passat i que encara avui no han estat motiu de reconeixement ni desgreuge. Ens referim a la manera com construïm i presentem un relat històric que oculta la part més fosca del nostre passat la nega o la justifica. I també a les conseqüències que aquesta negació i exercici de manipulació cosmètica del passat té sobre el nostre present: ¿en quina mesura aquesta reconstrucció històrica oportunista i eurocèntrica ens impedeix reconèixer les causes de fenòmens que ens inquieten o ens indignen, i dels quals no ens en sentim responsables? ¿en quina mesura ens impedeix qualsevol mena de reconeixement històric i acte de desgreuge cap a poblacions que se senten encara avui víctimes de l'acció de la nostra societat.

Aquesta negació que és encara més greu quan els nostres buits de coneixement els omplim amb prejudicis i menyspreu cap a unes tradicions i unes poblacions que mai hem sabut valorar ni respectar. Una manca de valor i de respecte que segueix activa i que continuem desplegant sobre tot allò que té a veure amb aquests pobles i cultures, que són, en bona mesura, els referents de bona part de les persones que han emigrat a Catalunya o que fa segles que viuen entre nosaltres sense que hàgim estat capaços de reconèixer-los com a part necessària i de ple dret de a nostra societat.

Detecció dels problemes descrits

1. No hi ha reconeixement del nostre passat colonial i del que va suposar.

-
2. No hi ha una revisió crítica del passat racista / colonial.
 3. No es fa l'exercici d'establir la relació entre el fet colonial i la immigració i el racisme que avui es desenvolupen en la nostra societat.
 4. Exigència de mesures de reconeixement i reparació.
 5. Que aquest reconeixement del passat s'estengui al tracte que històricament ha rebut la comunitat gitana i que aquesta comunitat sigui objecte de reparació.
 6. Límits d'aquest discurs el reconeixement / reparació.
 7. La qüestió de la representació: qui explica i qui és explicat.

PROPOSTES DE LES PERSONES PARTICIPANTS

En les sessions de consulta també s'han fet propostes relatives a les estructures i/o línies d'acció política que volien que la Llei contribuís a desenvolupar. Aquestes van des de la petició que es desenvolupin mecanismes o estructures que puguin treballar per a la identificació del racisme, la creació de canals de denúncia coneguts, segurs i eficients fins a la definició del que implica una línia de treball antiracista o l'impuls de l'antiracisme com a eix de totes les polítiques.

Algunes de les intervencions s'han orientat a la preferència d'una llei que contribueixi la sensibilització i a la formació tant de la població en general, com dels professionals que tenen un paper més destacat en la definició de les polítiques públiques i la intervenció social. Altres han reclamat que la llei pugui tenir un caràcter sancionador o que serveixi per a impulsar plans d'actuació antiracista tant des de l'administració com en empreses, universitats o mitjans de comunicació. Finalment, també s'han fet propostes relatives a l'aplicació de la llei, una llei efectiva, acompanyada d'una dotació pressupostària que garanteixi el seu desenvolupament, que no acabi tenint un caràcter merament declaratiu i que serveixi per a introduir canvis reals en les vides de les persones.

Recull de propostes de caire general:

1. Impuls del reconeixement del racisme i de mecanismes de reparació
2. Necessitat d'impulsar i que es reconegui l'antiracisme (la perspectiva antiracista) com a línia de treball en tots els àmbits i polítiques
3. Tenir present que el racisme, com a eix de desigualtat, interactua amb altres eixos (gènere, classe social i altres) i s'actualitza de maneres específiques en cada àmbit i espai concret
4. Necessitat de desenvolupar estructures o mecanismes que permetin identificar i fer seguiment del racisme
5. Necessitat d'establir canals i espais de denúncia del racisme coneguts, segurs i eficients
6. Establir un mecanisme que obligui o ajudi a impulsar protocols d'actuació i plans d'acció antiracista en tots els àmbits de l'administració i sectors socials i institucionals que es considerin estratègics
7. Establiment de mecanismes de garantia
8. Impuls de la sensibilització, prevenció i la formació antiracista

-
9. Impuls d'estratègies d'acció afirmativa per pal·liar les conseqüències del racisme i contribuir a la seva superació

RELACIÓ DE PROPOSTES

Llei d'estrangeria

- Creació d'oficines i serveis jurídics gratuïts per acompanyar i assessorar les persones afectades per la llei d'estrangeria en la tramitació dels seus expedients.
- Generar polítiques de suport a les persones que estan sense documentació per facilitar que el temps de l'espera de l'arrelament social sigui en les millors condicions possibles.
- Generar programes per facilitar l'accés a aquestes persones al mercat laboral una vegada compleixen els anys de l'arrelament social.
- Agilitzar el màxim l'informe d'integració social.
- Gratuïtat de l'informe d'habitatge per la reagrupació familiar i per renovació d'autorització de residència.
- Incidència en aquelles matèries que no són competència de la Generalitat però sobre les que es pot pressionar políticament: estrangeria, asil etc.
- L'emissió d'informes d'estrangeria per part dels ens locals tot hi que la persona no estigui empadronada, sempre que es tingui constància que viu al municipi.

Administració pública

- Facilitar la generació de protocols contra el racisme interns a les diferents institucions, on el personal públic tingui ben clar quins són els passos a seguir en casos de racisme.
- Elaboració d'un informe anual d'avaluació d'impacte de racisme en totes les iniciatives legislatives o de polítiques públiques, processos de control de la sobrefiscalització que existís sobre la població afectada pel racisme.
- Que les administracions públiques passin a identificar els conflictes de racisme com a racisme i no com a mers "conflictes de convivència" o un "conflicte cultural" quan es donen en l'àmbit veïnal.
- Que s'apliquin els articles 511 del Codi Penal en relació amb conductes discriminatòries per part d'una persona treballadora de l'administració pública.
- Garantir el dret a l'empadronament sense domicili fix en tots els ajuntaments del territori.
- Desenvolupar mecanismes de justícia restaurativa, que prioritzin la reparació del dany de les persones afectades i acompanyar els seus processos perquè la decisió de fer una denúncia no estigui condicionada per la por o la seva situació administrativa.
- Donar garanties pressupostàries a les polítiques preventives que dissuadeixin l'aparició d'actituds racistes, tant vinculades a aspectes socials, econòmics, educatius, polítics o els mitjans de comunicació.

-
- Dotar de pressupost estable a diferents serveis d'atenció a víctimes que tinguin present les necessitats específiques de les persones ateses, la durada dels tractaments, el seu cost, la necessitat d'aproximar especialistes de diferents àrees o la proximitat dels serveis a diferents territoris.
 - Crear instruments per tal de limitar els aspectes que puguin potenciar la revictimització.
 - S'ha de crear en cada ciutat, cada municipi un pla contra el racisme d'accions específiques.

Formació

- Programes de formació obligatoris pel personal de les administracions públiques en temàtica de racisme.
- Formació especialitzada i la seva dotació pressupostaria per harmonitzar el sistema d'atenció a les víctimes, consolidar-lo com un servei útil i proper a les persones afectades i dotar-lo d'eines quotidianes imprescindibles.
- Protocols que permetin garantir la formació post obligatòria a persones nouvingudes que encara no disposen de la documentació administrativa regularitzada.
- Formacions obligatòries en matèria de llei d'estrangeria als professionals de les entitats públiques que treballen en temes d'intermediació laboral.
- Programes i/o protocols d'inserció específics que contemplin la no discriminació per raons administratives o idiomàtiques.

Prestacions econòmiques

- Revisar la possibilitat d'ampliar l'accés a determinats serveis a persones en situació irregular: ajudes socials, cursos del SOC etc.
- Possibilitat de rebre prestacions quan la persona està en situació d'irregularitat.
- Mecanismes per facilitar i agilitzar el padró davant la mobilitat laboral de molts treballadors migrats.

Àmbit jurídic

- Regulació sectorial contra el racisme en aquelles matèries que són competència de la Generalitat: Educació, Policia, Salut, Serveis Socials, Habitatge, Cultura i Oci, Esport, etc.
- La Llei ha d'incorporar en els seus principis rectors la perspectiva de gènere i interseccionalitat.
- La Llei ha de complir els tres tipus d'obligacions que imposen els tractats internacionals de drets humans:
 - a) L'obligació dels poders públics de respectar el dret de totes les persones que viuen a Catalunya a una vida lliure de violència i de discriminació racial,
 - b) L'obligació de protegir el dret a la no discriminació,
 - c) L'obligació de fer realitat el dret a la no discriminació garantint el gaudi dels drets.

-
- Promoure els drets, facilitar-ne l'accés i assegurar-ne l'exercici als qui no poden exercir-los per si sols, establint mesures d'índole legislativa, administrativa i pressupostària encaminades a la plena efectivitat d'aquests drets.
 - Garantir la protecció a les víctimes de delictes i discriminació amb independència de la situació administrativa de la persona.
 - La Llei ha de fer que la via penal agregui en les seves prioritats la perspectiva antiracista.

Àmbit educatiu

- El professorat no afectat pel racisme no hauria de poder decidir que un assetjament a un infant afectat pel racisme és “un conflicte entre iguals”, per tal de no dir que és racisme.
- Si la víctima es una persona afectada pel racisme i ho viu com racisme: és racisme.
- Donar opció a una segona opinió davant diagnòstic EAP; incloure professional format en antiracisme dins dels grups de treball que fan diagnòstic NESE.
- El protocol de racisme s'hauria d'activar quan la víctima sigui afectada pel racisme i/o quan la víctima o la família ho sol·liciti.
- Els protocols han de protegir a l'infant víctima d'aquesta situació.
- Les famílies haurien de conèixer els protocols i la forma d'activar-los.
- Les escoles haurien de publicar els protocols.
- Caldria buscar un òrgan extern per dur a terme, amb transparència i equanimitat, aquestes investigacions. Aquest òrgan NO pot ser la Inspecció d'Educació fins que no hi hagi una profunda formació des de la perspectiva antiracista a les inspeccions d'educació.
- Eliminar qualsevol protocol discriminatori com el de la prevenció de la radicalització de joves de tradició o pràctica musulmana.
- Cal establir un protocol antiracista i de no discriminar els alumnes per l'ús de vestimenta com el hijab, perquè cap norma interna pot restringir l'exercici de drets fonamentals, com per exemple l'educació i la llibertat religiosa.
- Formació adequada per tal d'abandonar la perspectiva etnocèntrica davant de famílies amb contextos i cultures diferents de la homogeneïtat percebuda del sistema educatiu i pedagògic.
- La formació hauria de ser impartida per experts afectats pel racisme i de caràcter obligatori i continu.
- Major inversió en formació en Trastorns de l'aprenentatge des d'una perspectiva antiracista preventiva i sense prejudicis, amb més formació i donant més recursos als EAP.
- Formació a tots els professionals de les escoles, també en els espais de lleure, menjadors.
- Caldria revisar el contingut curricular i el seu tarannà etnocèntric per tal d'incloure tots aquests temes esmentats: colonialisme, esclavitud, aportacions de persones que no són europees i occidentals a la cultura i ciència, la història del poble gitano, etcètera.

-
- Revisió de les biblioteques i del material educatiu en general. Incloure'n d'altres amb l'assessorament d'experts, per tal que totes les criatures s'hi sentin incloses i representades.
 - Contractar professionals afectats pel racisme sempre que sigui possible i/o professionals formats en matèria de l'antiracisme, altres formes de relació i coneixement a part de l'occidental, per tal d'incloure'ls en els equips.
 - Eliminar la denominació "Màxima complexitat" i tot tipus de denominació que impliqui una diferenciació amb connotacions negatives.
 - Eliminar la classificació i qualsevol mena de denominació de l'alumnat segons les seves necessitats educatives i/o les seves problemàtiques socials, eliminant d'aquesta manera la bretxa social que pot haver entre diferents nens i nenes a la societat.
 - Integrar tot l'alumnat en els centres educatius amb les mateixes oportunitats en igualtat de condició, i en cas que necessités un acompanyament educatiu davant d'una mancança i/o dificultat concreta, que aquesta es pugui facilitar dins del mateix centre educatiu i en la mateixa aula.
 - La llei contra el racisme podria instar a la modificació de la llei 12/2009 d'educació de Catalunya en diferents aspectes sensibles i des d'una perspectiva antiracista.
 - Cal establir l'obligació de menús escolars adaptats a la realitat dels infants a totes les escoles públiques i concertades.
 - Cal acabar amb la segregació escolar fonamentada per qüestions de racisme.
 - Cal introduir la perspectiva de l'antiracisme en la lluita contra la segregació escolar.
 - Cal aplicar mesures de política educativa que siguin clarament desegregadores com ara: establir zonificacions escolars que garanteixin el repartiment equitatiu de l'alumnat en tots els centres sufragats amb diners públic; reserves de places d'alumnat NESE en clau desegregadora.
 - Cal la detecció precoç i acurada i bloqueig de la reserva més enllà del setembre en casos on es rep molt alumnat de matrícula viva.
 - Cal lluitar contra el frau en les preinscripcions.
 - Potenciar polítiques integradores també per a les activitats extraescolars i els espais d'oci.

Universitat

- Que totes les universitats tinguin una oficina on adreçar-se per fer una denúncia contra el racisme.
- Introduir una assignatura obligatòria en tots els graus sobre el racisme.
- Formació antiracista a tot l'alumnat dels graus universitaris de mestre i de la resta de disciplines.
- Que les universitats han de produir coneixement des de la perspectiva antiracista.
- Les universitats han de tenir institucions especialitzades en el fenomen de racisme per elaborar documents científics sobre el racisme.
- Cal incorporar professorat afectat pel racisme a les universitats.

-
- Revisió de disciplines i plans d'estudis de graus des d'una perspectiva antiracista.

Àmbit d'habitatge

- Cal establir mesures concretes de control del racisme existent en el mercat immobiliari.
- Cal que hi hagi una via de denúncia administrativa per sancionar les agències immobiliàries que discriminen.
- Que la via de denúncia administrativa deixi de tramitar els casos de denúncies per racisme immobiliari, tenint com a base una perspectiva de consum, i passi a interpretar els casos com una qüestió de vulneració de drets bàsics.
- Dret a ajudes d'habitatge: totes les ajudes d'habitatge són encaminades a ajudar un cop es disposa d'un habitatge. No obstant, totes aquelles persones afectades pel racisme immobiliari que estan llogant una habitació o un pis de manera irregular, no poden optar a aquestes ajudes per aconseguir un habitatge digne.
- Mecanismes de control sobre immobiliàries.

Àmbit de la salut

- Cal control per respectar el dret a la salut universal.
- Cal introduir la perspectiva antiracista a la salut.
- Cal formació antiracista als professionals de salut.
- Cal despatologitzar el fet migratori i fer intervenció adequada per a cada pacient.
- Cal generar protocols en termes de l'antiracisme en els hospitals i CAPs.
- Cal desculturalitzar les malalties i evitar la mirada etnocèntrica de la salut.
- Cal evitar els judicis morals en l'atenció a perfils de persones afectades pel racisme.

Àmbit de l'ocupació i el mercat laboral

- Calen mesures per evitar que les empreses i ETT's posin barreres idiomàtiques o d'estudis primaris per a feines poc qualificades com una manera de poder deixar fora persones afectades pel racisme.
- Cal modificar la normativa per l'accés al SOC. S'ha de poder inscriure's com a demandants d'ocupació a les persones en situació d'«irregularitat», així com poder optar a programes d'ocupació.
- Cal implantar mesures que evitin la segregació laboral per motius racistes i evitar la racialització dels llocs de treball.
- Cal formació antiracista als professionals de l'àmbit de l'inserció laboral.
- Cal evitar mesures discriminatòries en l'accés al mercat laboral.
- Cal actuar en cas de discriminació per motius racistes en l'accés a un lloc de treball o de pràctiques.

Àmbit de la llibertat religiosa

- Cal canviar la normativa relacionada amb la creació de centres de culte. La majoria estan ubicats a polígons industrials.
- Cal evitar restriccions en termes arquitectònics que tenen característiques estètiques àrabs i/o musulmanes.
- Cal que les administracions públiques no discriminin per raó de creença religiosa.
- Cal impulsar plans de sensibilització contra el racisme religiós.
- Cal impulsar una política d'inclusió neutre sense que hi hagi tracte diferencial entre creences religioses.
- Cal un reconeixement històric del passat de l'islam a Catalunya.
- Cal que hi hagi política sancionadora en el cas que hi hagi racisme religiós.
- Cal respectar la llibertat religiós en tots els àmbits, sobretot: escolar i universitari, laboral i de la salut.

Seguretat

- Més reconeixement institucional del racisme que es produeix per part dels cossos policials.
- Millorar el sistema de denúncia contra els cossos de seguretat pública que han comès un abús i/o agressió racista.
- Que en el sistema judicial deixi de prevaler la versió dels policies, que dota d'un plus de veracitat l'atestat i/o la denúncia dels agents.
- Més eficàcia de la via penal per a denunciar aquestes situacions.
- Més protecció per als col·lectius vulnerabilitzats.
- Revisió de la connivència entre l'administració de justícia i la policia.
- Cal que hi hagi ordres clares perquè s'acabin els controls i identificacions policials basats amb el perfil racial.
- Cal que hi hagi formació antiracista als cossos de seguretat.
- Cal introduir una mirada antiracista als cossos de seguretat perquè siguin ells els grans defensors de les persones afectades per actes racistes.
- Cal que hi hagi protocols als cossos de seguretat en el cas que hi hagi un acte racista.
- Revisió dels protocols d'actuació dels cossos de seguretat des de la perspectiva antiracista.

Memòria històrica

- Impulsar polítiques de reconeixement del passat colonial i del comerç amb les persones esclavitzades de l'Àfrica.
- Impulsar una revisió de tots els espais de memòria (museus, monuments, edificis, documents, etcètera) des d'una perspectiva antiracista i reconstruir una narrativa històricament justa.
- Reconeixement del passat de l'islam a Catalunya.

Àmbit de la infància i adolescència

- Canvi de model d'atenció a la infància i adolescència que doni una resposta adequada als joves migrats sols sense referents familiars.
- Introduir la perspectiva antiracista en l'atenció a la infància i a l'adolescència.
- Formació als professionals que treballen en aquest àmbit des de la perspectiva de l'antiracisme.

Cultura, oci i lleure

- Replantejament del caràcter ambigu del "dret d'admissió" a l'oci nocturn.
- Garantir que el personal de control dels locals d'oci nocturn estigui degudament identificat per poder facilitar la denúncia de qualsevol acte discriminatori.
- Regular de manera més exhaustiva l'existència de rètols a l'exterior dels locals on es determini quines són les normes d'accés a l'establiment i l'aforament màxim, per evitar així l'expulsió arbitrària d'usuaris de l'indret.
- Generar un protocol d'actuació dels mossos davant una situació d'impedir l'accés a un local d'oci i l'obligació d'aixecar acte si és un cas de racisme.
- Obligar que els esdeveniments culturals subvencionats per l'administració pública programin d'acord amb la realitat social del país.
- Les festes majors dels pobles i ciutats han d'oferir propostes culturals i musicals tenint en compte la totalitat de la població que hi viu.
- Possibilitat de federar o fer assegurances d'accidents per a esports tot hi estar en situació administrativa irregular.